

Genomförd utbildningsinspektion i Örkelljunga kommun

Skolverket har genomfört inspektion i Örkelljunga kommun av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, barn- och ungdomsutbildningen samt vuxnas lärande. Besök gjordes i kommunens skolor och andra verksamheter den 6 november till den 5 december 2007.

Vid utbildningsinspektion tar Skolverket ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande i kommunen att nå de nationella målen. Inspektionen granskar utbildningens kvalitet samt bedömer om kommunen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Utbildningsinspektionen behandlar tre områden; verksamhetens resultat, genomförande och förutsättningar. Inspektionsrapporten syftar dock inte till att ge en heltäckande bild av all förskole- och skolverksamhet vid den aktuella tidpunkten utan prioriterar särskilt starka sidor eller påtagliga svagheter i verksamheterna. Övergripande information och exempel på kriterier för bedömningen finns publicerade på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se).

Av bilagda rapporter framgår vilka skolor och verksamheter som inspekterats och hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av inspektörerna. Förutom en övergripande rapport om kommunens hela ansvarsområde för förskoleverksamheten, skolan, skolbarnsomsorgen och vuxnas lärande finns även rapporter om varje kommunal skola i kommunen.

Detta beslut redovisar brister på kommunnivå samt brister på skol- och verksamhetsnivå som kommunen snarast måste åtgärda (bristområden). Dessutom redovisas områden där kommunen bör initiera ett utvecklingsarbete och vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra kvaliteten (förbättringsområden i kommunen).

I skolrapporterna framförs ytterligare förbättringsområden avseende kvaliteten på skolnivå där kommunen i det fortsatta kvalitetsarbetet ansvarar för att förbättringar och utveckling av verksamheterna kommer till stånd.

Senast inom tre månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 13 juni 2008 ska Örkelljunga kommun redovisa till Skolverket, enheten i Lund vilka åtgärder som vidtagits mot brister på kommunnivå samt brister på skol- och verksamhetsnivå. I bilaga till beslutet anges vilka skolor och verksamheter som berörs.

Skolverket avser även att vid kommande inspektionstillfälle följa upp effekterna av inspektionen på kommunnivå samt på skol- och verksamhetsnivå.

Skolverkets beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att Örkelljunga kommun genomför förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg samt utbildning i de obligatoriska och frivilliga skolformerna i huvudsak i enlighet med de nationella målen och kraven. Tillgängliga resurser används på ett flexibelt sätt utifrån behoven och verksamheterna präglas av ett professionellt förhållningssätt, god arbetsro och en god föräldrasamverkan. Inspektionen visar att Örkelljunga kommun erbjuder goda förutsättningar för lärande och utveckling.

Skolverket bedömer att den pedagogiska verksamheten för barn, elever och vuxenstudier i kommunen håller god kvalitet och ligger i linje med de nationella riktlinjerna. På såväl kommunal som lokal nivå finns ett pågående och oftast väl fungerande arbete med att följa upp och dokumentera barnens och elevernas sociala och kunskapsmässiga utveckling över tid. På några skolor behöver dock uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen förbättras till att omfatta alla ämnen. Måluppfyllelsen i samtliga skolformer är svårbedömd, då underlag ibland saknas. Skolverket bedömer att kommunen och skolorna bör förbättra arbetet med att få en mer samlad bild av måluppfyllelsen som underlag för kommande åtgärder för utveckling.

Eleverna i årskurs 9 når kunskapsresultat i nivå med eller över genomsnittet för riket. Skillnaderna i betygsresultat mellan flickor och pojkar i kommunen är dock stora. I gymnasieskolan och vuxenutbildningen ligger resultaten i nivå med eller under genomsnittet för riket. Skolverket bedömer att kommunen och skolorna bör arbeta vidare med att analysera kunskapsresultaten och orsaker till skillnader i resultat mellan skolor, ämnen och elever/studerande, i syfte att vidta åtgärder för att förbättra resultaten. Kommunens skolor bör också fortsätta det påbörjade arbetet med att åstadkomma en likvärdig och rättvis betygssättning. Elevernas kännedom om målen för utbildningen och deras möjlighet till inflytande över och utvärdering av sitt eget lärande behöver utvecklas på samtliga skolor i kommunen.

Skolverket bedömer att den pedagogiska verksamheten i kommunen ger förutsättningar för en god individanpassning. Kommunens förskolor arbetar på ett mycket bra sätt för att ge barn med annat modersmål möjlighet att utveckla både sitt modersmål och svenska språket. Verksamheten i förskoleklassen och de tidigare åren i grundskolan samt verksamheten i grundsärskolan anpassas i hög grad efter barnens och elevernas individuella förutsättningar. Samverkan vid övergång mellan olika skolformer fungerar bra. Skolverket förutsätter att kommunen fortsätter det påbörjade utvecklingsarbetet kring svenska som andraspråk så att behov av undervisning i ämnet kan tillgodoses på ett bättre sätt.

I kommunen pågår ett aktivt arbete för att förebygga att barn och elever får svårigheter i skolarbetet och åtgärder vidtas utifrån de behov av stöd som finns. Arbetet bör dock intensifieras på några skolor.

Skolverket bedömer att barn och elever överlag når goda resultat när det gäller att utveckla de normer, värden och förmågor som läroplanerna anger. Intervjuer och besök visar att elever och föräldrar i hög grad upplever skolorna som trygga miljöer

för lärande, även om ytterligare insatser behövs för att garantera alla elever en god studiemiljö. Upprättade likabehandlingsplaner måste utvecklas och förtydligas i vissa rektorsområden. Likaså bör barn, elever och studerande ges bättre möjligheter att medverka i arbetet med att ta fram och utvärdera likabehandlingsplanerna.

Skolverket bedömer att kommunens rektorer överlag är väl förtrogna med verksamheten och tar ansvar för att utveckla densamma för att nå de nationella målen. Kommunen driver genom nämnd och förvaltning ett aktivt kvalitetsarbete där uppföljning och utvärdering av verksamheterna ligger till grund för olika insatser för att utveckla verksamheten och förbättra resultaten. I kommande kvalitetsredovisningar på såväl lokal som central nivå behöver dock bedömning av måluppfyllelsen, kunskapsresultat och analys av måluppfyllelsen framgå tydligare i olika skolformer, liksom kopplingen mellan resultat och åtgärder för utveckling. Kommunen måste också se till att alla verksamheter redovisas.

Skolverket konstaterar att det individuella programmet saknar en av styrelsen fastställd plan för utbildningen. Styrelsen har inte heller fattat beslut om kompletterande program mål för de lokala inriktningarna inom gymnasieskolan. Kommunen måste se till att sådana beslut fattas. Kommunen som huvudman för det offentliga skolväsendet bör också vara observant på att alla föräldrar med samma förtroende ska kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen, i enlighet med bestämmelserna i skollagen och läroplanerna.

Skolverket bedömer att Örskelljunga kommun i huvudsak erbjuder förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg i enlighet med författningarnas krav. Kommunens tillämpningsregler måste dock ses över när det gäller rätten till barnomsorg för föräldralediga och arbetssökande.

Skolverket bedömer att elever och studerande i kommunens skolor i huvudsak har tillgång till utbildning i enlighet med författningarnas krav. Inom den grundläggande vuxenutbildningen bör informationen om utbildningsutbudet förbättras. Organisationen kring elevens val och språkval i grundskolan måste ses över så att undervisning anordnas i enlighet med bestämmelserna i grundskoleförordningen. Några skolor måste också se till att eleverna ges förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap. Utbudet av valbara kurser måste ses över i enlighet med bestämmelserna i gymnasieförordningen

Skolverket bedömer att följande brister på kommunnivå måste åtgärdas.

- Kommunens kvalitetsredovisning saknar bedömningar av måluppfyllelsen i vissa verksamheter (1 § förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Det individuella programmet saknar en av styrelsen fastställd plan för utbildningen (5 kap. 4 b § skollagen).
- Styrelsen har inte fattat beslut om kompletterande program mål för de lokala inriktningarna inom gymnasieskolan (2 kap. 12 § gymnasieförordningen).

- Språkval erbjuds inte på ett likvärdigt sätt i kommunens grundskolor (2 kap 17 § grundskoleförordningen).
- Kommunen tillhandahåller inte plats i förskoleverksamheten i tillräcklig omfattning för barn till föräldralediga och arbetssökande i kommunen (2 a kap. 6 a och 6 b §§ skollagen).

I bilaga till beslutet anges sådana brister på skol- och verksamhetsnivå som måste åtgärdas.

Vidare bedömer Skolverket att följande områden är i behov av förbättringsinsatser.

- Kommunen bör i sitt kvalitetsarbete verka för en förbättrad kunskapsuppföljning i de olika verksamheterna, tydligare bedömningar av måluppfyllelsen och analys av måluppfyllelsen, i syfte att vidta åtgärder för utveckling och förbättrade kunskapsresultat.
- Kommunen bör verka för att elever i kommunens skolor får mer inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen.
- Kommunens skolor bör fortsätta det påbörjade arbetet med att åstadkomma en likvärdig och rättvis betygssättning.
- Kommunen bör verka för att barn, elever och studerande görs mer delaktiga i verksamheternas kvalitetsarbete och i framtagande av likabehandlingsplanerna.
- Kommunen som huvudman bör vara observant på läroplanens krav på att alla föräldrar med samma förtroende skall kunna skicka sina barn till skolan, förvisade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.
- Informationen om utbildningsutbudet inom grundläggande vuxenutbildning bör öka.

På Skolverkets vägnar

Björn Persson
Enhetschef

Helena Plantin
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsrådet Cecilia Hanö deltagit.

Kopia till

Enligt fastställd sändlista

Bilaga

Följande brister vid respektive skola eller verksamhet- måste åtgärdas

Område Beringskolan, Ekets skola och Mårdenskolan

- Beringskolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan och eleverna har inte varit delaktiga vid upprättandet av planen (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Beringskolans, Ekets skola och Mårdenskolan kvalitetsredovisningar uppfyller inte författningarnas krav (1, 3 och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- I Ekets skola anordnas elevens val inte i enlighet med författningarnas krav (2 kap. 19 och 20 §§ grundskoleförordningen).
- I Ekets skola och Mårdenskolan ges eleverna inte möjlighet att nå målen i för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Område Bokelundaskolan, Tockarps skola och von Reisers skola

- Bokelundaskolan följer inte upp elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen (Lpo 94, avsnitt 2.7).
- Kvalitetsredovisningarna från Bokelundaskolan, Tockarps skola och von Reisers skola uppfyller inte författningarnas krav (3 och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Bokelundaskolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Elevens val anordnas inte enlighet med författningarnas krav i Bokelundaskolan, Tockarps skola och von Reisers skola (2 kap. 19 och 20 §§ grundskoleförordningen).

Område Kungsskolan och grundsärskolan

- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte författningarnas krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Eleverna har inte varit delaktiga i upprättandet av skolans likabehandlingsplan (2 § förordningen om barn och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).

Örkelljunga utbildningscentrum (gymnasieskola och vuxenutbildning)

- Utbudet av valbara kurser i gymnasieskolan erbjuds i alltför begränsad omfattning (17 § 5 kap. gymnasieförordningen).

Utbildningsinspektion i Örskelljunga kommun

Innehåll

Inledning.....	1
Underlag.....	1
Verksamhetens omfattning och organisation vid inspektionen	2
Sammanfattande bedömning	3
Bedömning av måluppfyllelse och resultat	5
Bedömning av styrning och kvalitetsarbete.....	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten inom förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, barn- och ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen i Örskelljunga kommun.

Skolverket sände den 14 maj 2007 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Kommunens styrelse och centrala förvaltning för verksamheterna och samtliga skolor har besökts under perioden den 6 november till den 5 december 2007. De ansvariga inspektörerna framgår i slutet av denna rapport.

Inspektionen avser att bedöma kommunens ansvarstagande för verksamheterna. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheterna uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanerna och övriga författningar för det offentliga skolväsendet och övriga verksamheter. De rekommendationer och krav på åtgärder som inspektörerna anger i denna rapport framgår även av Skolverkets beslut med anledning av inspektionen. Inspektionen av de kommunala skolorna och vuxenutbildningen redovisas i separata rapporter. Denna skriftliga rapport kompletteras med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för kommunen, skolorna och verksamheterna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och verksamheterna, dels den information som inspektörerna samlat in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och verksamheterna från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem. I Örskelljunga kommun genomfördes intervjuer med representanter för elever, föräldrar, pedagoger, elevvårdande personal, rektorer, förvaltningstjänstemän, politiker i utbildningsnämnden samt

företrädare för kommunledningen. Inspektörerna har besökt samtliga kommunala skolenheter där de gjort lektionsbesök och även fört informella samtal med elever och personal. Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen har inspekterats på en övergripande nivå. Inspektörerna har granskat kommunens ansvarstagande för kvaliteten inom dessa verksamheter genom dokumentstudier och intervjuer med ett urval föräldrar, personal och skolledare samt med företrädare för förvaltning och nämnd. I samband med skolbesöken har inspektörerna i vissa fall även besökt några fritidshems- och förskoleavdelningar. Företrädare för kommunen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifterna i rapporten.

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg beskrivs och bedöms endast i denna rapport. Underlag från inspektionerna i kommunens skolor redovisas i fyra separata skolrapporter.

Under hösten 2007 påbörjades också inspektion i den fristående grundskolan Solängsskolan i Örkelljunga. Rapport och beslut riktat till skolans huvudman expedieras separat och sänds till Örkelljunga kommun för kännedom.

Verksamhetens omfattning och organisation vid inspektionen

Verksamhetsform	Antal barn/elever/studerande
Förskoleverksamhet	339
Skolbarnsomsorg	276
Förskoleklass	78
Grundskola	919
Obligatorisk särskola	11
Gymnasieskola	229
Kommunal vuxenutbildning	112
Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvux	23
Svenskundervisning för invandrare, sfi	35

Källa: Örkelljunga kommun

Örkelljunga kommun ligger i nordvästra delen av Skåne län och gränsar i norr till Kronobergs län. Kommunen hade år 2007 drygt 9 500 invånare och denna siffra har i stort sett varit konstant de senaste åren. Statistiska Centralbyråns statistik visar att de flesta arbetstillfällena finns inom handel och kommunikation, tillverkning och utvinning samt vård och omsorg. 19 procent av befolkningen i åldersgruppen 20-54 år har eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för riket är 34 procent.

Utbildningsnämnden har ansvar för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare och särvux. Förvaltningen leds av en utbildningschef som har stöd av bl.a. en utvecklingsledare samt centralt placerad elevhälsopersonal.

I kommunen pågick vid inspektionstillfället en översyn av grundskoleorganisationen. Vid inspektionen fanns sju grundskoleenheter under ledning av fem rektorer, varav några var vikarierande rektorer i avvaktan på beslut om ny orga-

nisation. En av rektorerna är även ansvarig för grundsärskolans verksamhet, som är integrerad i några grundskolor.

Gymnasieskola och vuxenutbildning har en gemensam rektor och verksamheterna är lokaliserade till Örkelljunga utbildningscentrum. Gymnasieskolan i kommunen omfattar sju nationella program och det individuella programmet. Elever på andra program studerar i närliggande kommuner. Elever i träningskola och i gymnasiesärskola är likaså inskrivna i skolor i andra kommuner.

Förskoleverksamheten i Örkelljunga kommun bedrivs i nio kommunala förskolor med totalt 20 förskoleavdelningar och två familjedaghem med tio barn. För barn i åldern 1–12 år som behöver omsorg utanför ordinarie arbetstid finns en förskola som har öppet hela dygnet. Vid inspektionstillfället fanns 22 barn placerade i verksamheten. Förskolorna i kommunen har olika profileringar eller inriktningar som exempelvis Reggio Emilia-pedagogik, natur, fantasi och skaparglädje.

Av barnen i åldern 1–5 år var 66 procent år 2007 inskrivna i förskoleverksamhet, varav 4 procent i familjedaghem. 62 procent av barnen i åldern 6–9 år och 13 procent av barnen i åldern 10–12 år var inskrivna i skolbarnsomsorgen. Kommunens skolbarnsomsorg utgörs dels av fritidshem i anslutning till grundskolorna, dels av ett fritidshem för äldre barn i centrala Örkelljunga. Vidare finns en förskola och ett fritidshem i enskild regi i anslutning till den fristående grundskolan Solängsskolan.

Sammanfattande bedömning

Skolverket bedömer att Örkelljunga kommun genomför förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg samt utbildning i de obligatoriska och frivilliga skolformerna i huvudsak i enlighet med de nationella målen och kraven. Tillgängliga resurser används på ett flexibelt sätt utifrån behoven och verksamheterna präglas av ett professionellt förhållningssätt, god arbetsro och en god föräldrasamverkan. Inspektionen visar att Örkelljunga kommun erbjuder goda förutsättningar för lärande och utveckling.

Skolverket bedömer att den pedagogiska verksamheten för barn, elever och vuxenstudier i kommunen håller god kvalitet och ligger i linje med de nationella riktlinjerna. På såväl kommunal som lokal nivå finns ett pågående och oftast väl fungerande arbete med att följa upp och dokumentera barnens och elevernas sociala och kunskapsmässiga utveckling över tid. På några skolor behöver dock uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen förbättras till att omfatta alla ämnen. Måluppfyllelsen i samtliga skolformer är svårbedömd, då underlag ibland saknas. Skolverket bedömer att kommunen och skolorna bör förbättra arbetet med att få en mer samlad bild av måluppfyllelsen som underlag för kommande åtgärder för utveckling.

Eleverna i årskurs 9 når kunskapsresultat i nivå med eller över genomsnittet för riket. Skillnaderna i betygsresultat mellan flickor och pojkar i kommunen är dock stora. I gymnasieskolan och vuxenutbildningen ligger resultaten i nivå med eller under genomsnittet för riket. Skolverket bedömer att kommunen och skolorna bör arbeta vidare med att analysera kunskapsresultaten och orsaker till skillnader i resultat mellan skolor, ämnen och elever/studerande, i syfte att vidta

åtgärder för att förbättra resultaten. Kommunens skolor bör också fortsätta det påbörjade arbetet med att åstadkomma en likvärdig och rättvis betygssättning. Elevernas kännedom om målen för utbildningen och deras möjlighet till inflytande över och utvärdering av sitt eget lärande behöver utvecklas på samtliga skolor i kommunen.

Skolverket bedömer att den pedagogiska verksamheten i kommunen ger förutsättningar för en god individanpassning. Kommunens förskolor arbetar på ett mycket bra sätt för att ge barn med annat modersmål möjlighet att utveckla både sitt modersmål och svenska språket. Verksamheten i förskoleklassen och de tidigare åren i grundskolan samt verksamheten i grundsärskolan anpassas i hög grad efter barnens och elevernas individuella förutsättningar. Samverkan vid övergång mellan olika skolformer fungerar bra. Skolverket förutsätter att kommunen fortsätter det påbörjade utvecklingsarbetet kring svenska som andraspråk så att behov av undervisning i ämnet kan tillgodoses på ett bättre sätt.

I kommunen pågår ett aktivt arbete för att förebygga att barn och elever får svårigheter i skolarbetet och åtgärder vidtas utifrån de behov av stöd som finns. Arbetet bör dock intensifieras på några skolor.

Skolverket bedömer att barn och elever överlag når goda resultat när det gäller att utveckla de normer, värden och förmågor som läroplanerna anger. Intervjuer och besök visar att elever och föräldrar i hög grad upplever skolorna som trygga miljöer för lärande, även om ytterligare insatser behövs för att garantera alla elever en god studiemiljö. Upprättade likabehandlingsplaner måste utvecklas och förtydligas i vissa rektorsområden. Likaså bör barn, elever och studerande ges bättre möjligheter att medverka i arbetet med att ta fram och utvärdera likabehandlingsplanerna.

Skolverket bedömer att kommunens rektorer överlag är väl förtrogna med verksamheten och tar ansvar för att utveckla densamma för att nå de nationella målen. Kommunen driver genom nämnd och förvaltning ett aktivt kvalitetsarbete där uppföljning och utvärdering av verksamheterna ligger till grund för olika insatser för att utveckla verksamheten och förbättra resultaten. I kommande kvalitetsredovisningar på såväl lokal som central nivå behöver dock bedömning av måluppfyllelsen, kunskapsresultat och analys av måluppfyllelsen framgå tydligare i olika skolformer, liksom kopplingen mellan resultat och åtgärder för utveckling. Kommunen måste också se till att alla verksamheter redovisas.

Skolverket konstaterar att det individuella programmet saknar en av styrelsen fastställd plan för utbildningen. Styrelsen har inte heller fattat beslut om kompletterande program mål för de lokala inriktningarna inom gymnasieskolan. Kommunen måste se till att sådana beslut fattas. Kommunen som huvudman för det offentliga skolväsendet bör också vara observant på att alla föräldrar med samma förtroende ska kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen, i enlighet med bestämmelserna i skollagen och läroplanerna.

Skolverket bedömer att Örkelljunga kommun i huvudsak erbjuder förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg i enlighet med författningarnas krav. Kommunens tillämpningsregler måste dock ses över när det gäller rätten till barnomsorg för föräldralediga och arbetssökande.

Skolverket bedömer att elever och studerande i kommunens skolor i huvudsak har tillgång till utbildning i enlighet med författningarnas krav. Inom den grundläggande vuxenutbildningen bör informationen om utbildningsutbudet förbättras. Organisationen kring elevens val och språkval i grundskolan måste ses över så att undervisning anordnas i enlighet med bestämmelserna i grundskoleförordningen. Några skolor måste också se till att eleverna ges förutsättningar att nå målen för årskurs 5 i ämnet hem- och konsumentkunskap. Utbudet av valbara kurser måste ses över i enlighet med bestämmelserna i gymnasieförordningen.

I Skolverkets beslut finns närmare redovisat brister på kommunnivå och brister på skol- och verksamhetsnivå som kommunen snarast måste åtgärda (bristområden). Dessutom redovisas områden där kommunen bör initiera ett utvecklingsarbete och vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra kvaliteten (förbättringsområden i kommunen).

I skol- och verksamhetsrapporterna framförs ytterligare förbättringsområden på skol- och verksamhetsnivå.

Bedömning av måluppfyllelse och resultat

Inspektörerna har granskat om barnen och eleverna i de olika verksamheterna utvecklas och når de nationella målen för kunskaper, normer och värden, särskilt angivna i skollagen, läroplanerna för förskolan (Lpfö 98), det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) och det frivilliga skolväsendet (Lpf 94), de nationella kursplanerna och programmålen. Vidare granskas utvärdering av lärandet, individanpassning och särskilt stöd, bedömning och betygssättning liksom arbetet med normer och värden. Bedömningen av kvaliteten inom dessa områden görs utifrån skollagen, läroplanerna och andra författningar för det offentliga skolväsendet.

Kunskaper, utveckling och lärande

Resultat och utvärdering av lärandet

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Resultaten av kommunens återkommande enkätundersökningar till föräldrar med barn i förskolan visar på variationer i svaren från olika förskolor, men att föräldrarna generellt är nöjda med resultatet av det pedagogiska arbetet inom förskoleverksamheten. Detta bekräftas av intervjuade föräldrarepresentanter, som uppger att arbetet och miljön i förskolorna stimulerar till en allsidig utveckling hos barnen. Personalen följer barnens utveckling exempelvis genom observationer och genom fotodokumentation. Barnkonferenser genomförs regelbundet där arbetslagen diskuterar barnens utveckling. Materialet sammanställs i ett skriftligt underlag som föräldrarna får ta del av inför utvecklingssamtalet. Vid utvecklingssamtalet skrivs en individuell utvecklingsplan om föräldrarna önskar det. Personalen använder dokumentationen som underlag för att möta barns olika behov, individualisera och för att planera verksamheten. Föräldrarepresentanterna uppger i intervjun att de är mycket nöjda med den information som de får om sina barns utveckling. Kommunens skolbarnsomsorg erbjuder enligt inspektörernas intervjuer med föräldrar, personal och skolledare en god pedagogisk verksamhet och en stimulerande miljö, som tillsammans med för-

skoleklassen och skolan bidrar till att berika elevernas mångsidiga utveckling och lärande.

Inspektörerna bedömer att verksamheten i kommunens förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg utvecklar barnens och elevernas förmågor och färdigheter i enlighet med de nationella riktlinjerna. I kommunens kvalitetsredovisning ges dock ingen bild av hur kommunen bedömer måluppfyllelsen inom skolbarnsomsorgen. Se vidare avsnitt *Bedömning av styrning och kvalitetsarbete*.

Barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning

Av skolbesök och intervjuer framgår att verksamheten i kommunens förskoleklasser på ett bra sätt bidrar till att stimulera barnens utveckling. I förskoleklass och årskurs 1 dokumenteras barnens utveckling kontinuerligt på olika sätt och dokumentationen ligger till grund för utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner, IUP. Kommunens grundskolor har, med hjälp av bland annat digitala omdömesdatabaser, system för att följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen från och med årskurs 2. På någon skola fungerar dock inte kunskapsuppföljningen i alla ämnen tillfredsställande.

Kunskapsuppföljningen utgör underlag för utvecklingssamtal och upprättande av IUP och vid behov åtgärdsprogram. Skolorna använder också regelbundet andra diagnoser och tester för att kartlägga elevernas kunskapsutveckling och för att kunna sätta in stödåtgärder vid behov. Flertalet elever i kommunen når målen på de nationella ämnesproven för skolår 5. Inspektörerna bedömer dock att skolorna med yngre elever måste arbeta vidare med att sammanställa resultaten på skolnivå i samtliga ämnen och analysera orsaker till skillnader i kunskapsresultaten mellan elever och ämnen i syfte att vidta åtgärder för att få fler elever att nå målen.

Av kommunens kvalitetsredovisning framgår att eleverna inom grundsärskolan når målen för utbildningen utifrån sina individuella förutsättningar. Detta har även framkommit i inspektörernas intervjuer. Elevernas kunskapsutveckling följs enligt inspektörernas bedömning upp på ett bra sätt och individuella utvecklingsplaner upprättas för varje elev.

Andelen elever i grundskolans årskurs 9 som blivit behöriga till nationellt program i gymnasieskolan¹ och andelen elever som nått minst betyget Godkänd i alla ämnen har under de senaste åren legat i nivå med eller över snittet för riket (se tabeller nedan). Det genomsnittliga meritvärdet² i kommunen låg år 2007 över snittet för riket, men skillnaden mellan de två betygsättande grundskolornas meritvärden var dock större år 2007 än de föregående åren. Enligt Skolverkets analysverktyg SALSA³ ligger kommunens resultat över det s.k. modellberäknade värdet, med hänsyn tagen till de olika bakgrundsfaktorerna.

¹ Minst betyget Godkänd i ämnena engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk.

² Meritvärdet utgör summan av elevens betygsvärden i de 16 bästa betygen från elevens slutbetyg i grundskolan.

³ SALSA = Skolverkets analysverktyg för statistiska sambandsanalyser. Det modellberäknade värdet i Salsa tar hänsyn till olika bakgrundsfaktorer som föräldrarnas utbildningsnivå, andelen elever med utländsk bakgrund och fördelningen pojkar/flickor i kommunen.

Det finns stora skillnader mellan flickors och pojkars meritvärde i slutbetygen i årskurs 9. På kommunens båda skolor med elever i årskurs 9 har flickorna betydligt högre meritvärde än pojkarna, och skillnaderna är större än vad de är på nationell nivå. Inom grundskolorna finns också variationer i betyg mellan olika ämnen, liksom exempel på skillnader i resultat på nationella prov i årskurs 9 och betygsresultat i årskurs 9.

Tabell 1. Resultatmått för elever i årskurs 9 år 2005-2007, Örkelljunga kommun

	Örkelljunga kommun			Riket		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005
Genomsnittligt meritvärde	210,5	211,9	201,2	207,3	206,8	206,3
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	83	77,6	79,7	76,1	76	75,5
Andel (%) behöriga till nationella program	92,9	90,4	96,2	89,1	89,5	89,2

Källa: Skolverkets statistik

Enligt kommunens kvalitetsredovisning betonar utbildningsnämnden vikten av att alla elever får möjlighet att nå kunskapsmålen genom att skolorna årligen ska redovisa resultaten av de nationella proven för skolår 5 och 9, liksom betygsstatistik för årskurserna 8 och 9. För de elever som inte blivit behöriga till nationellt program i gymnasieskolan sker en uppföljning av vilka stödinsatser som satts in efter skolår 5. Inspektörerna konstaterar också att i den senaste kvalitetsredovisningen görs en intressant uppföljning av elevernas resultat på de nationella proven för skolår 5 läsåret 2001/02 jämfört med samma elevkulls betygsresultat i ämnena svenska, matematik och engelska när de lämnat grundskolan år 2006. Uppföljningen visar att elevernas resultat har förbättrats över tid. Inspektörerna kan också av t.ex. protokoll från utbildningsnämnden konstatera att nämnden mot bakgrund av höstterminsbetygen i årskurs 9 gett grundskolans rektorer i uppdrag att utreda tänkbara orsaker till försämrade resultat i engelska. Kommunen och skolorna har emellertid hittills inte i t.ex. kvalitetsredovisningarna närmare analyserat orsaker till skillnader i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor, elever med svensk och utländsk bakgrund eller mellan olika ämnen och skolor.

Genomgången av resultaten i Örkelljunga utbildningscentrum visar att resultaten i huvudsak ligger i nivå med eller något under rikets nivå. Inom gymnasieskolan har dock den genomsnittliga betygspoängen liksom andelen elever med grundläggande behörighet till högskolestudier⁴ minskat över tid, och resultaten låg år 2007 under genomsnittet för riket. Gymnasieskolan har uppmärksammat att resultaten i matematik avviker negativt och att andelen elever med IG på nationella prov i matematik är förhållandevis hög. Skolan har diskuterat pro-

⁴ För grundläggande behörighet till högskolan krävs slutbetyg från nationellt eller specialutformat program och minst betyget Godkänd på minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program.

blemen och planerar åtgärder, men situationen har ännu inte tagits upp i t.ex. skolans kvalitetsredovisning.

Resultaten inom den grundläggande vuxenutbildningen följs upp av skolan, men jämförelsen med den nationella statistiken kompliceras av att antalet studerande inom grundläggande vuxenutbildning är mycket lågt. Likaså är det svårt att jämföra resultaten inom kommunens sfi med den nationella statistiken. Detta beror på att många av de sfi-studerande påbörjar studier på C-nivån och avbryter sina studier efter att de godkänts på denna nivå, på grund av det förhållandevis goda utbudet av arbetstillfällen i kommunen. Resultaten inom såravux och det individuella programmet är svårbedömda, bland annat eftersom någon systematisk resultatredovisning inte genomförs. Enligt kommunens kvalitetsredovisning undervisades år 2006 ca 30 elever inom ramen för det individuella programmet, varav ungefär hälften blev behöriga till nationellt program inom gymnasieskolan.

Inspektörerna bedömer sammanfattningsvis att kommunen och skolorna bedriver ett aktivt arbete för att på olika sätt följa upp elevernas och de studerandes resultat. Inspektörerna bedömer dock att kommunen och skolorna behöver utveckla arbetet med att få en mer samlad bild av elevernas kunskapsresultat i alla ämnen utifrån de nationella målen för årskurs 5. Kommunen och skolorna bör även utveckla bedömningar av kunskapsresultat och analys av variationer i måluppfyllelsen mellan elever/studerande, t.ex. mellan flickor och pojkar, samt mellan olika ämnen/kurser och skolor, i syfte att vidta åtgärder för att ytterligare förbättra resultaten.

Bedömning och betygssättning

Av intervjuerna har framkommit att undervisande lärare i årskurs 5 för bedömningsdiskussioner med varandra kring resultaten på de nationella proven. Enligt intervjuerna görs också olika insatser i kommunen för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning, bland annat genom viss samverkan mellan betygssättande lärare inom och mellan kommunens skolor. Intervjuade elever och studerande anser i huvudsak att betygen sätts utifrån ett allsidigt underlag och utifrån nationella mål och kriterier. Bland intervjuade lärare finns upplevda behov av att arbeta vidare med betygs- och bedömningsfrågor. Som framgår av föregående avsnitt, behövs ytterligare arbete i de olika skolformerna kring bedömningar av måluppfyllelse och analys av resultaten, utifrån kursplanemål och betygskriterier. Inspektörerna har också i kommunens grundskolor konstaterat skillnader mellan t.ex. pojkars och flickors betyg. Inspektörerna bedömer att kommunen bör fortsätta det påbörjade arbetet med att åstadkomma en likvärdig och rättvis betygssättning.

Individanpassning och särskilt stöd

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

I Örskelljunga kommun utgår omsorg och lärande i förskoleverksamheten från de mål för verksamheten som finns i läroplanen för förskolan. Verksamheten är målinriktad och planerad men utgår samtidigt från varje barns individuella behov och intresse. Personalrepresentanterna betonar vikten av lek, olika former av skapande verksamhet, rörelse, rim och ramsor i syfte att stimulera varje enskilt barn till ett lustfyllt lärande.

I förskolans läroplan anges att språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska också medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Det framkommer i intervjuerna och i förskolornas dokumentation att arbetet med att utveckla barnens förmågor inom språk och kommunikation utgör en viktig del av verksamheten. Detta arbete omfattar även barn med annat modersmål än svenska. Riktlinjer och informationsmaterial för arbetet med barnens modersmålsutveckling är framtagna centralt. På en av förskolorna finns t.ex. ett bibliotek med material på olika språk. Förskolorna arrangerar även gemensamma aktiviteter som exempelvis sagostunder på olika språk. I intervjuerna med personalrepresentanterna framkommer att de är väl medvetna om kraven i läroplanen och att de arbetar på olika sätt för att nå dessa. Inspektörerna bedömer att verksamheten arbetar för att stimulera barnen till en allsidig utveckling och erbjuder en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Vidare arbetar förskolorna på ett aktivt och medvetet sätt för att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.

Av intervjuerna framgår att arbetet med barn i behov av särskilt stöd i förskoleverksamheten har förbättrats betydligt med hjälp av insatser från den kommungemensamma s.k. Centrumresursen. Förskoleverksamheten kontaktar Centrumresursen vid behov och med förälders tillåtelse. I förskoleverksamheten arbetar även specialpedagoger. Inspektörerna bedömer att förskolorna arbetar aktivt för att följa barnens lärande och utveckling samt för att möta barnens olika behov. Arbetet med barn i behov av särskilt stöd i förskoleverksamheten bedöms vara av god kvalitet.

Enligt förskolans läroplan ska förskolan sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Vid övergången till nya verksamheter ska särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd. I intervjuerna med skolledningen och personalen framkommer att ett aktivt arbete pågår för att utveckla övergångarna.

Inspektörerna bedömer utifrån intervjuerna med föräldrar, personal och skolledare att fritidshemmen i kommunen utgör ett bra komplement till skolan och erbjuder en meningsfull fritid. Kommunen arbetar också för att ytterligare utveckla samverkan mellan förskoleklass, skola och fritidshem. I intervjuerna framkommer dock önskemål om att kommunen i högre utsträckning ska uppmärksamma att personalen i skolbarnsomsorgen ges stöd och handledning i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

Barn- och ungdomsutbildningen, vuxenutbildningen

Som framgår av de olika skolrapporterna, har inspektörerna i kommunens grundskolor, i gymnasieskolan och i vuxenutbildningen sett goda exempel på varierad undervisning. Organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer. Arbetet med individuella utvecklingsplaner och individuella studieplaner är överlag väl utvecklat. Inom samtliga skolformer finns också en hög grad av flexibilitet hos personalen, som främjar en god individanpassning.

Kommunen har tagit fram riktlinjer för att underlätta övergångar mellan olika årskurser och skolformer och följer upp hur övergångarna fungerar. Elever i årskurs 9 har möjlighet att påbörja studier i vissa gymnasiekurser.

I förskoleklasserna arbetar personalen på ett bra sätt med både språklig medvetenhet och introduktion till matematiskt tänkande med leken som utgångspunkt. Verksamheten i förskoleklassen och de tidigare årskurserna bedrivs i kommunens grundskolor på ett flexibelt sätt. Eleverna arbetar ofta i åldersblandade grupper och med stoffval och arbetssätt som utgår från elevens förutsättningar. Fritidspedagogerna bidrar på ett bra sätt med sin kompetens för att främja barnens utveckling och lärande.

Undervisningen i den obligatoriska särskolan är i hög grad individanpassad. Eleverna arbetar både i sina ordinarie klasser och i mindre grupper utifrån sina individuella förutsättningar. På de olika grundskolorna finns specialpedagoger med särskilt ansvar för särskolans elever.

Inspektörerna har vid skolbesöken sett goda exempel på att specialpedagoger har en skolutvecklande roll för att förebygga att elever får svårigheter i skolarbetet. Några grundskolor behöver dock arbeta vidare med att utveckla formerna för stöd och med att utveckla innehållet i de åtgärdsprogram som upprättas. Genom den s.k. Centrumresursen, kommunens centrala stödenhet, kan personal i grundskolan få handledning i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Vid inspektionstillfället fanns inga särskilda undervisningsgrupper eller elever med anpassad studiegång inom grundskolan. Inom gymnasieskolan finns goda möjligheter till stöd i olika ämnen.

Stöd i form av studiehandledning på modersmålet har enligt intervjuerna hittills kunnat anordnas vid behov av sådant stöd, i enlighet med kraven i grundskole- och gymnasieförordningen. Kännedomen om stödformen varierar dock mellan skolor och lärare, vilket behöver uppmärksammas i kommunen. Som framgår av avsnitt *Tillgång till likvärdig utbildning*, behöver kommunen också arbeta vidare med att se över behov, tillgång och kvalitet när det gäller ämnet svenska som andraspråk. Enligt inspektörernas bedömning skulle erfarenheterna från förskolornas arbete när det gäller barn med annat modersmål kunna utgöra en resurs i detta sammanhang.

Inspektörerna bedömer sammanfattningsvis att den pedagogiska verksamheten för elever och vuxenstuderande i kommunens skolor håller god kvalitet och ligger i linje med de nationella riktlinjerna. Inspektörerna bedömer också att kommunen ger förutsättningar för en god individanpassning och att stödbehov kan tillgodoses.

Elevinflytande

Enligt intervjuerna med personalen i skolbarnsomsorgen uppmuntras barnen att påverka verksamheten och komma med egna förslag. På samtliga grundskolor ges elever möjlighet till inflytande genom olika former av rådsverksamhet. Inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen ges elever och studerande inflytande genom bland annat klassråd, ämnesråd, skolkonferens och kursråd. Det finns ett pågående arbete inom såväl grundskolan och särskolan som inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen för att konkretisera målen för utbildningen för eleverna och de studerande och öka kännedomen om mål och betygskriterier. Som framgår av de olika skolrapporterna, varierar emellertid elevernas möjligheter till inflytande över studiemiljön och utbildningen mellan olika klasser i grundskolorna och mellan olika gymnasieprogram. Likaså varierar elevernas kännedom om mål och betygskriterier, som är en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna ta ansvar för och kunna påverka sin utbildning. Skol-

planens skrivningar om inflytande har inom kommunens grundskolor gett goda resultat i form av att elevernas föräldrar upplever att de har god insyn i verksamheten och att de har goda möjligheter att påverka den. Inspektörerna bedömer dock att kommunen framgent behöver arbeta för att stärka elevernas inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen i grundskolan. Kommunen bör också verka för att elever ges större möjlighet att utvärdera sitt lärande. I gymnasieskolan bör elevernas medvetenhet om programmålen och läroplansmålen förbättras. Som framgår av följande avsnitt, behöver även elevernas och de studerandes delaktighet i att ta fram måldokument och i kvalitetsarbetet förbättras.

Normer och värden

Förskolan, skolan och fritidshemmen ska enligt läroplanerna aktivt och medvetet stimulera barn och elever att omfatta samhällets gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling. Ett led i detta arbete är den nya lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja ändamålen i lagen och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. Likabehandlingsplanen ska bland annat innehålla en konkret beskrivning av de åtgärder som ska genomföras under året. Dessa åtgärder bör ha en koppling till en kartläggning av vilka behov av förebyggande arbete som finns i verksamheten. Planen ska årligen följas upp och ses över. Vidare ska likabehandlingsplanen upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen av barnens och elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

I förskoleverksamheten bedrivs ett medvetet arbete med normer och värden utifrån det värdegrundsuppdrag som läroplanen för förskolan anger. I arbetet med barnen lägger personalen fokus på områden i läroplanen som exempelvis genusperspektivet och att själva framstå som positiva förebilder i värdegrundsarbetet. En värdegrundspolicy för förskoleverksamheten är framtagen som följs upp tillsammans med föräldrarna vid utvecklingssamtalen. Olika kompetensutvecklingsinsatser rörande värdegrundsfrågor har genomförts för personalen vilka har följts upp i pedagogiska diskussioner. I kommunens kvalitetsredovisning för år 2006 redovisas en del av svaren från föräldrarna på kommunens årliga enkätundersökning. Svaren visar på goda resultat exempelvis när det gäller barnens trygghet och trivsel samt att förskolan bedriver ett resultatgivande värdegrundsarbete. I intervjuerna bekräftas detta av såväl föräldra- som personalrepresentanter och de ger olika exempel på hur barnen utvecklar förståelse för samhällets gemensamma normer och värderingar. Personalens engagemang och kompetens i bemötande av både barn och föräldrar visar också generellt goda resultat i enkätundersökningen. Intervjuade föräldrar känner sig trygga med barnens vistelse i fritidshemmen och med personalens omsorg om barnen. Inspektörerna bedömer att förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen arbetar aktivt för att utveckla barnens förståelse för samhällets gemensamma normer och värderingar, utveckla självförtroende, ta ansvar och visa hänsyn.

Likabehandlingsplaner har upprättats för kommunens förskolor. Skolbarnsomsorgen omfattas av respektive skolas likabehandlingsplan. Inspektörerna vill

framhålla vikten av att eventuella skillnader vad gäller t.ex. behov av förebyggande och akuta insatser tydligt framgår när likabehandlingsplanerna omfattar olika verksamheter. Av förskolornas likabehandlingsplaner framgår hur personal och vårdnadshavare medverkar i arbetet med att ta fram likabehandlingsplanerna. Planerna kan utvecklas genom att det mer tydligt framgår hur förskolorna avser att göra barnen delaktiga i detta arbete.

Barn- och ungdomsutbildningen, vuxenutbildningen

Arbetet med normer och värden är ett starkt prioriterat mål i Örkelljunga kommuns skolplan, och resultaten av arbetet följs upp och redovisas i skolornas och kommunens kvalitetsredovisningar. Som ett led i uppföljningen genomför Örkelljunga kommun regelbundna attityd- och trivselenkäter till elever och föräldrar. Resultaten visar att majoriteten av eleverna känner sig trygga i skolan. Inspektionsbesök och intervjuer visar att ett aktivt arbete med normer och värden ger goda resultat i kommunens skolor, och att dessa överlag utgör goda miljöer för lärande. Ett gott exempel är den positiva studiemiljön på Örkelljunga utbildningscentrum där ungdomar och vuxenstuderande möts under både lektioner och raster. Det behövs dock ett fortsatt arbete för att skapa bättre studieklimat och arbetsro för alla elever, främst i några klasser i grundskolans senare årskurser.

Likabehandlingsplaner har upprättats för samtliga verksamheter. Inspektörerna bedömer dock att dessa planer måste utvecklas och förtydligas i kommunens skolor. Likaså måste elever och studerande ges bättre möjligheter till delaktighet i arbetet med att ta fram och utvärdera skolornas likabehandlingsplaner.

Bedömning av styrning och kvalitetsarbete

Inspektörerna har granskat ledningen av verksamheten och kvalitetsarbetet i kommunen (inklusive kvalitetsredovisningen). Inspektionen tar här även upp tillgången till likvärdig utbildning samt materiella och personella resurser. Bedömningen av kvaliteten inom dessa områden görs utifrån skollagen, läroplanerna och andra författningar för det offentliga skolväsendet.

Styrning och ledning, kvalitetsarbete

I kommunens skolplan, som omfattar perioden 2004 – 2007 och som utgår från de nationella målen, uttrycker kommunfullmäktige den politiska viljan genom att ange målen för några prioriterade områden i verksamheten. För att varje enhet ska kunna genomföra en verksamhet där styrdokumentet är vägledande utarbetas en arbetsplan inför varje läsår. Denna följs sedan upp med en kvalitetsredovisning. Under verksamhetsåret finns avstämningspunkter för uppföljning och utvärdering som omfattar alla verksamheter. Det finns enligt inspektörernas bedömning en tydlig koppling mellan de nationella styrdokumentet, skolplanen, de olika enheternas arbetsplaner samt kvalitetsredovisningarna. Skolplanen var vid inspektionen föremål för en revidering.

Inspektörerna bedömer sammantaget att kommunen genom nämnd och förvaltning bedriver ett aktivt kvalitetsarbete genom t.ex. regelbunden uppföljning och utvärdering som ligger till grund för olika utvecklingsinsatser. I kommande kvalitetsredovisningar på såväl lokal som central nivå behöver kunskapsresultat och analys av dessa dock framgå tydligare i olika skolformer, liksom kopplingen

mellan resultaten och åtgärder för utveckling. Kommunen måste också se till att kvalitetsredovisningarna omfattar alla verksamheter.

Inspektörernas bedömningar av styrning, ledning och kvalitetsarbete i de olika verksamheterna inom utbildningsnämndens ansvarsområde framgår av följande avsnitt samt i de olika skolrapporterna.

Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och grundsärskola

Organisatoriskt är förskoleverksamheten indelad i tre områden. Det operativa och pedagogiska ansvaret utförs av två biträdande rektorer och en rektor. Rektorn har även ansvar för förskoleklass och grundskola. Såväl ledningen på förvaltningsnivå som på verksamhetsnivå har goda kunskaper om förskolepedagogik och om förskolans mål och uppdrag. Intervjuade personalrepresentanter är överlag nöjda med ledningen för förskolan och skolbarnsomsorgen. De upplever att de är delaktiga och att de har stöd från ledningen i att utveckla verksamheten. Kommunen följer upp verksamheten i den förskola som bedrivs i enskild regi genom besök, kvalitetsredovisning och ekonomisk uppföljning. Registerkontroll genomförs vid nyanställningar. Det förs en kontinuerlig dialog i kommunen om förskoleverksamheten i syfte att utveckla den. Inspektörerna bedömer att styrning och ledning av förskoleverksamheten är av god kvalitet.

Förskolorna har under en längre tid satsat på att utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete. Arbetsplaner och ett ”pedagogiskt årshjul” styr innehållet i verksamheten samt uppföljning och utvärdering. Uppföljningar och utvärdering sammanställs sedan i förskolornas kvalitetsredovisningar och nya mål tas fram. Inspektörerna bedömer att förskoleverksamheten bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete.

Förskolornas kvalitetsredovisningar följer strukturen för kommunens kvalitetsredovisning och innehåller en utvärdering av både de nationella och de kommunala målen för verksamheten. Intervjuade skolledare anser att analysen av resultaten och åtgärder för utveckling behöver utvecklas. Det är ofta aktiviteter som utvärderas istället för att effekterna av dessa analyseras. Inspektörerna gör samma reflektion utifrån de kvalitetsredovisningar som granskats. Inspektörerna bedömer dock att de kvalitetsredovisningar som inspektörerna tagit del av huvudsakligen är av god kvalitet, och utgår från att utvecklingsarbetet fortgår för att förbättra redovisningen av resultat och analys. I kommunens kvalitetsredovisning redovisas förskoleverksamheten inom några områden, men inom andra områden finns ingen redovisning av förskoleverksamhetens resultat eller några åtgärder för utveckling. I detta avseende bedömer inspektörerna att kommunens kvalitetsredovisning bör förbättras.

Skolbarnsomsorgen utvärderas i respektive grundskolas kvalitetsredovisningar. Skolbarnsomsorg och grundskola ses enligt intervjuerna med skolledare och ansvariga politiker i kommunen som en helhet, varför skolbarnsomsorgens måluppfyllelse inte redovisas i kommunens kvalitetsredovisning. Enligt inspektörernas bedömning måste skolbarnsomsorgens måluppfyllelse och planerade åtgärder för utveckling bli mer synliga på både lokal och central nivå i kommande kvalitetsredovisningar.

Inspektörerna bedömer att kommunens rektorer inom grundskolan och grundsärskolan överlag är väl förtrogna med verksamheten och tar ansvar för att utveckla densamma för att nå de nationella målen. Rektorererna arbetar tillsammans med personalen för att identifiera utvecklingsområden och vidta åtgärder för

förbättring. Detta arbete behöver intensifieras på några skolor. Inspektörerna bedömer att rektorerna fattar beslut i enlighet med författningarnas krav och att kommunen har rutiner för att återrapportera beslut fattade på delegation till den ansvariga nämnden. Inspektörerna bedömer också att kommunen har rutiner för inskrivning i särskolan i enlighet med författningarnas krav.

Kvaliteten i verksamheterna mäts bland annat genom olika brukarundersökningar samt genom regelbunden uppföljning och utvärdering. Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet i grundskolan och grundsärskolan överlag präglas av systematik och att skolorna vidtar åtgärder för förbättring utifrån sina resultat. Kvalitetsredovisningarna behöver dock utvecklas avseende redovisning och analys av resultat samt kopplingen mellan resultat och åtgärder för utveckling.

I Örkelljunga kommun bedrivs både på kommun- och verksamhetsnivå ett medvetet arbete för att skapa ett nära och förtroendefullt samarbete med barnens och elevernas vårdnadshavare i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och grundsärskola. Detta sker bland annat i de så kallade områdesråden som finns i varje rektorsområde. Av de föräldrarepresentanter som inspektörerna samtalade med var övervägande delen nöjda med möjligheten till delaktighet och hur personalen tar vara på deras synpunkter.

Gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Inspektörerna bedömer att rektorn på Utbildningscentrum är väl förtrogen med verksamheten och tar ansvar för att tillsammans med personalen utveckla utbildningen för att nå de nationella målen. Inom Utbildningscentrum bedrivs enligt inspektörernas bedömning ett mycket aktivt och gott kvalitetsarbete. Kvalitetsredovisningen bör dock utvecklas med utförligare resultatredovisning och analys av kunskapsresultaten inom de olika utbildningarna, i syfte att vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Det individuella programmet saknar en av styrelsen fastställd plan för utbildningen. Styrelsen har inte heller fattat beslut om kompletterande program mål för de lokala inriktningarna inom gymnasieskolan. Kommunen måste se till att sådana beslut fattas, i enlighet med författningarnas krav.

Allsidighet och saklighet

I 1 kap. 2 § skollagen framgår bland annat att verksamheten i skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och att var och en som verkar inom skolan ska främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö.

Enligt 1 kap. 12 § skollagen ansvarar den som är huvudman för det offentliga skolväsendet i en kommun för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, annan lag eller förordning.

I 3 kap. 11 § skollagen anges att varje barn, som fullgör skolplikt inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom eller på något annat sätt, ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli. År 1997 upphävdes bestämmelsen om befrielse från religionsundervisning. I propositionen framhölls att det är angeläget att på alla sätt bidra till att minska motsättningar mellan människor från olika kulturer och länder och med olika religioner. Skolan är den gemensamma plats där alla barn bör få en likvärdig utbildning och tillräckliga kunskaper för ett framtida samhälle. En speciell åsikt hos eleven eller i elevens hem-

miljö ska inte vara skäl för befrielse från en undervisning som bygger på läroplanens gemensamma värdegrund. Skolan måste utforma verksamheten så att varje elev kan delta. När det gäller befrielse med hänsyn till särskilda omständigheter framhölls i propositionen att en sådan möjlighet ska tillämpas endast undantagsvis (prop. 1995/96:200 s. 66f).

I läroplanen för de obligatoriska skolformerna slås fast att undervisningen i skolan ska vara ickekonfessionell. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Det betonas att alla föräldrar med samma förtroende ska kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Skolan måste utforma verksamheten så att varje elev kan delta. Men enligt läroplanen ska skolan också vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Läraren ska också öppet redovisa och diskutera olika värderingar, uppfattningar och problem. Skolan kan därför till exempel behöva samverka med politiska partier och organisationer.

I Örkelljunga kommun har olika kristna samfund av tradition ett stort inflytande i kommunen. Inspektörerna har inför och under inspektionen tagit del av synpunkter från föräldrar som anser att konfessionella inslag förekommer i grundskolornas verksamhet i kommunen. Under inspektionen förekom en elevledd konsert med konfessionella inslag på en av grundskolorna, vilket bland annat föranledde en diskussion i utbildningsnämndens arbetsutskott. I kommunen finns en s.k. skolpräst som bland annat finns till hands för elever i grundskolans senare årskurser och i gymnasieskolan. Skolverket har i tillsynsärenden från år 2004 riktat kritik mot Örkelljunga kommun för en alltför långtgående samverkan mellan kyrka och skola (Skolverkets beslut dnr 51-2004:756,757).

Inspektörerna har under inspektionen låtit berörda rektorer få ta del av och bemöta de föräldrasynpunkter som framkommit. Av inspektörernas lektionsbesök på skolorna och av intervjuerna har inte framkommit annat än att den undervisning som bedrivs i kommunens skolor är allsidig och saklig och att skolorna ger utrymme för skilda uppfattningar, i enlighet med läroplanens allmänna mål och värdegrund. Att utreda enskilda inslag i skolornas verksamhet ligger inte inom ramen för inspektionen. Mot bakgrund av de diskussioner som förs kring konfessionella inslag i verksamheten i kommunens skolor på både skol- och kommunnivå, bedömer inspektörerna dock att kommunen som huvudman för det offentliga skolväsendet bör vara observant på att alla föräldrar med samma förtroende ska kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen, i enlighet med bestämmelserna i skollagen och läroplanerna. Inspektörerna vill också erinra om den skärpta lagstiftning som trädde i kraft 2006 som uttryckligen förbjuder diskriminering av barn och elever mot bakgrund av bland annat religiös tillhörighet. Se vidare Skolverkets webbplats www.skolverket.se/Lagar_och_regler/Tolkning_och_vägledning_samt_Skolverkets_allmänna_råd (SKOLFS 2007:7) för arbetet med att främja likabehandling.

Tillgång till likvärdig utbildning

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

I Örkelljunga kommun erbjuds verksamhet för barn i åldrarna 1–12 år i form av förskola, fritidshem och familjedaghem. Kommunen erbjuder även omsorg

på obekvämlig arbetstid. Vid besökstillfället kunde plats i förskolan erbjudas utan oskäligt dröjsmål. Kommunen arbetar för att utöka antalet platser och förskolor för att möta det ökade behovet av barnomsorg.

Enligt skollagen ska förskoleverksamhet tillhandahållas för barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga. Förskoleverksamheten ska i sådana fall omfatta minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan och erbjudas under hela året. I Örkelljunga kommuns tillämpningsregler för barnomsorgen anges att barn till föräldralediga och arbetssökande inte disponerar platsen under vecka 52 – 1 och vecka 26 – 32. Inspektörerna bedömer att detta inte är i överensstämmelse med skollagen.

Grundskolan och grundsärskolan

Inspektörerna bedömer att eleverna i de obligatoriska skolformerna i kommunen i huvudsak har tillgång till utbildning i enlighet med författningarnas krav.

I grundsärskolan följs elevernas garanterade undervisningstid upp och eleverna ges valmöjligheter genom t.ex. elevens val. Flertalet elever väljer att börja i gymnasiesärskolan efter årskurs 9 i stället för att utnyttja möjligheten till ett tionde år. Intervjuade föräldrar är mycket nöjda med den information som ges om verksamheten och om olika valmöjligheter efter årskurs 9/10.

Inspektörerna vill fästa kommunens uppmärksamhet på följande svagheter i grundskolan:

I kommunen finns enligt intervjuerna ett ökande behov av undervisning i ämnet svenska som andraspråk, men tillgången till utbildad personal för detta är mycket begränsad. Skolverket genomförde under år 2002 en tillsyn bland annat av hur kommunen organiserade och bedrev undervisning i svenska som andraspråk, modersmål och anordnade stöd i form av studiehandledning på modersmålet. I beslut den 7 april 2003 (dnr 53-2002:3104) konstaterade Skolverket att kommunens skolor inte följde kursplanen i svenska som andraspråk och inte informerade aktivt om möjligheten till modersmålsundervisning. Enligt inspektörernas intervjuer på skolorna upplevs främst organisationen och lärarkompetensen kring svenska som andraspråkämnet fortfarande som en svaghet i kommunen. Kommunen har därför planerat kompetensutvecklingsinsatser i samband med det s.k. Lärarlyftet för att stärka ämnet. Inspektörerna förutsätter att kommunen fortsätter det påbörjade utvecklingsarbetet kring svenska som andraspråk så att behov av undervisning i ämnet kan tillgodoses på ett bättre sätt.

På några skolor måste elevernas möjligheter att nå målen i ämnet hem- och konsumentkunskap för årskurs 5 ses över.

Elevens val, som enligt grundskoleförordningen syftar till att ge eleverna möjlighet till fördjupning och breddning i ett allsidigt urval av ämnen, erbjuds inte på vissa skolor med yngre elever, vilket måste ses över. Detta har också påtalats i den tillsyn som Skolverket genomförde år 2002 i kommunen.

Enligt grundskoleförordningen är en kommun skyldig att anordna undervisning i ett språk som erbjuds som språkval om minst fem elever väljer språket och eleverna kan bedömas ha möjlighet att fortsätta studierna i språket i gymnasieskolan. Vid inspektionen har framkommit att undervisning i vissa moderna språk i grundskolans senare årskurser inte alltid anordnas, trots att antalet elever i kommunen som valt ett visst språk är fler än fem. Inspektörerna bedömer att

organisationen kring språkval måste ses över så att undervisning anordnas i enlighet med bestämmelserna i grundskoleförordningen.

Gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Inspektörerna bedömer att eleverna i gymnasieskolan i huvudsak har tillgång till utbildning i enlighet med författningarnas krav. Enligt intervjuerna har skolan system för att säkerställa att eleverna erbjuds minst den garanterade undervisningstiden i olika kurser. Inspektörerna bedömer dock att utbudet av valbara kurser måste ses över, i enlighet med bestämmelserna i gymnasieförordningen.

Inom vuxenutbildningen ges samtliga studerande inom sfi möjlighet att kombinera studier och praktik. Kommunen bedriver, bland annat genom personalens aktiva arbete, en framgångsrik uppsökande verksamhet för att ge vuxna utvecklingsstörda möjligheter till studier inom särvtvux. De studerande erbjuds cirka fyra timmars undervisning per elev och vecka, vilket ligger över genomsnittet för kommungruppen och riket. Inspektörerna bedömer att kommunen uppfyller förordningens krav när det gäller utbildningsutbudet inom grundläggande vuxenutbildning, men informationen om vilka utbildningar som erbjuds bör bli tydligare.

Resurser

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Inom förskoleverksamheten har 55 procent av personalen pedagogisk högskoleutbildning, vilket är i nivå med jämförbara kommuner (56 procent) och något högre än riket (51 procent).⁵ Personalen erbjuds adekvat kompetensutveckling kopplat till verksamhetens mål. Personalen har även möjlighet att studera på högskolan på arbetstid. Inom skolbarnsomsorgen har 39 procent av personalen pedagogisk högskoleutbildning, vilket ligger under genomsnittet för kommungruppen (63 procent) och riket (58 procent). Enligt intervjuerna med skolledare inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg finns en ambition i kommunen att efterhand öka andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning.

Riktlinjer i kommunen anger att verksamheten ska sträva efter en personaltäthet på 4,5 barn per heltidstjänst för barn 1 – 3 år, och åtta barn per heltidstjänst för barn 4 – 5 år. Enligt Skolverkets statistik år 2007 är antalet barn per årsarbetare i Örkelljunga kommun 4,6 vilket är något lägre än jämförbara kommuner (5,2) och riket (5,1). Familjedaghemmen ligger i nivå med jämförbara kommuner och riket. Antal inskrivna barn per avdelning i kommunen är i genomsnitt 20, vilket är högre än jämförbara kommuner och riket (17 barn). Statistiken tyder på att personalresurser följer med när förskolorna måste ta emot fler barn i grupperna för att lösa behovet av barnomsorg, vilket bekräftas i intervjuerna med ledningen för förskoleverksamheten. Personalen görs delaktiga i beslut kring placeringar i barngrupperna. Vid inspektionstillfället varierar antalet barn i grupperna mellan 15 och 22 barn, beroende på hur stor efterfrågan av barnomsorgsplatser är i de olika rektorsområdena. I samtliga intervjugrupper framkommer att man upplever barngrupperna som stora. Enligt Skolverkets allmänna råd om kvalitet i förskolan bör det framgå i utvärderingar av förskolans måluppfyllelse vilken betydelse personaltäthet, gruppstorlek och gruppammansättning har för den pedagogiska verksamheten. Inspektörerna vill göra kommunen uppmärksam på att utredningar om ekonomiska och pedagogiska konsekvenser tillsammans

⁵ Skolverkets statistik september 2007

med andra utvärderingar av förskoleverksamheten är viktiga underlag för att bedöma kvaliteten i förskolan.

Utemiljön i förskolorna är av god kvalitet och stimulerar till lek. I intervjuerna framkommer att kvaliteten i inommiljön varierar, men att flertalet förskolor dock bedrivs i ändamålsenliga lokaler. Inspektörerna vill göra kommunen uppmärksam på att lokalerna ska vara ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs och för det antal barn och personal som vistas där. Inspektörerna bedömer utifrån intervjuerna att lokaler och utrustning för skolbarnsomsorgen är ändamålsenliga för verksamheten. Inspektörerna har gjort ett spontant besök på ett fritidshem för 9-12-åringar i centrala Örkelljunga, som också används som fritidsgård på kvällarna. Detta fritidshem erbjuder enligt inspektörernas bedömning en stimulerande miljö.

Grundskolan och grundsärskolan

Antalet lärare per 100 elever i grundskolan var 8,6 år 2007, vilket är i nivå med genomsnittet i kommungruppen (8,6) och riket (8,4). Andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning är 90 procent, vilket är något högre än i kommungruppen (87 procent) och riket (86 procent). Inspektörerna bedömer att grundskolorna organiserar verksamheten så att lärarna har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Tillgången till utbildad personal inom grundsärskolan är god. Kompetensutveckling erbjuds för verksamheternas behov.

Skollokaler och utrustning håller god standard och är ändamålsenliga för verksamheten. På några skolor finns välutrustade skolbibliotek som används på ett bra sätt i undervisningen. Inspektörerna bedömer utifrån intervjuer och skolbesök att resurserna inom grundskolan används på ett flexibelt sätt utifrån verksamheternas behov och att det finns goda förutsättningar för en tidsenlig utbildning.

Gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Antalet lärare per 100 elever i gymnasieskolan var 8,8 år 2007, vilket kan jämföras med genomsnittet för kommungruppen (9,0) och riket (8,3). Lärarna i gymnasieskola och vuxenutbildning har enligt rektorn med enstaka undantag utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Kompetensutveckling anordnas utifrån verksamhetens behov. Inom såväl gymnasieskolan som vuxenutbildningen finns en hög grad av flexibilitet i organisationen för att möta olika behov och en väl fungerande studie- och yrkesvägledning.

Datum	Ort
2008-03-13	Lund

Helena Plantin

Martin Persson

Lars Berglund

Nils Pihlgård

Cecilia Hanö

Ebba Svartz

Arne Huseby

Per Joel Jarlung

Birgitta Knutsson Rhodin